

Vroegsignalering en preventie

Groeiende rol tandarts

Met de mond als een soort spiegel van de algehele gezondheid kan de tandarts helpen bij het (vroeg) signaleren van ziekten als diabetes, en omgekeerd gevolgen van ziekten voor de 'mondgezondheid' behandelen. Voorwaarde is een goede samenwerking met de rest van de eerste lijn. En daar zijn tandartsen druk mee bezig.

Precies op haar honderdste verjaardag, op 14 februari, heeft de Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde (NMT) het predicaat 'koninklijk' gekregen. Voor tandartsen een maatschappelijke erkenning van de groeiende rol van de mondzorg binnen de gezondheidszorg als geheel. Niet voor niets staat tijdens het Jaarcongres op 16 en 17 mei het verband tussen de gezondheid van de mond en de rest van het lichaam centraal.

Signalen

"Behalve de partner mag alleen de tandarts aan en in je mond zitten. Gemiddeld zeker twee keer per jaar. Jaren, soms tientallen jaren achtereen", aldus Rob Barnasconi, voorzitter van de NMT. "De tandarts kan zich zo een beeld vormen van de gezondheid van het hele lichaam."

Een slechte mondgezondheid kan schadelijk zijn voor de rest van het lichaam; omgekeerd kunnen bepaalde aandoe-

ningen signalen in de mond afgeven. Door een ontsteking in de mond kunnen bacteriën in de bloedbaan terechtkomen en elders in het lichaam schade of een ziekte veroorzaken. Een goed voorbeeld is parodontitis, een ontsteking van het tandvlees rond de tanden. Vaak leidt dit tot slechte adem, maar het verhoogt ook het risico op onder meer hart- en vaatziekten met zo'n 30 procent, zo blijkt volgens Barnasconi uit onderzoek, en dan met name coronaire hartziekten.

Er is onder meer ook een relatie met zwangerschapscomplicaties, dementie en reuma. Anderzijds kunnen aandoeningen zich indirect manifesteren in de mond. Volgens Barnasconi zijn er zo'n dertig verschillende ziekten (en bijwerkingen van medicijnen) waarvoor dat kan gelden. Voorbeelden zijn infectieziekten, kanker, nierziekten en hormonale ziekten. "Een oplettende tandarts kan deze signalen vroegtijdig herkennen en er iets mee doen."

Om de vele mogelijke dwarsverbanden tussen de gezondheid van de mond en

die van de rest van het lichaam goed te doorgronden, moet de tandarts dus ook meer algemene medische kennis hebben. Daar wordt al op ingespeeld; waar de meeste opleidingen korter worden, is de opleiding tot tandarts juist verlengd. Sinds 2007 duurt die geen vijf, maar zes jaar. "Het leert ons beter interpreteren wat er allemaal in en om de mond is te zien", aldus Barnasconi. Krijgt hij zelf tijdens een behandeling veelvuldig een verzoek om een glas water, dan gaat er bij hem al een belletje rinkelen. "Onbegrepen ontstekingen, schimmelinfecties, een droge mond en dorst kunnen wijzen op diabetes. Ik verwijz dan door naar de huisarts."

Barnasconi verwijst ook door als hij een mogelijk verdachte moedervlek ziet op een voor de patiënt verborgen plek, achter de oren bijvoorbeeld. Dergelijke vroegsignalering beperkt zich niet tot ziekten, maar strekt zich uit tot kindermishandeling en huiselijk geweld, waar tandartsen al ver voordat het verplicht was een meldcode voor hebben. "De helft

van de gevallen van kindermishandeling manifesteert zich in mond en gezicht. En omdat we mensen regelmatig zien, kan ook afwijkend gedrag opvallen."

Verwijzen

Het ligt voor de hand dat de banden tussen tandartsen en andere eerstelijns zorgverleners inniger zullen worden. Barnasconi: "Tandartsen verwijzen steeds vaker naar met name de huisarts. Omgekeerd zie je dat huisartsen, verloskundigen en andere eerstelijns zorgverleners vaker verwijzen naar de tandarts. Iemand met diabetes is vatbaarder voor mondproblemen, zoals schimmelinfecties of ontstoken tandvlees, dan een niet-diabeet. De huisarts en diabetesverpleegkundige moeten dus ook goed letten op mondproblemen en zo nodig naar de tandarts of een andere mondverzorger verwijzen." Dat begint zich ook te vertalen in zorgstandaarden. De meest recente NHG-standaard van huisartsen voor de behandeling van diabetes type II bevat voor het eerst ook goede gebitsverzorging.

Barnasconi: 'Tandartsen maken nu echt een onlosmakelijk onderdeel uit van de eerste lijn'

"Ik heb regelmatig overleg met de apotheker en soms met de huisarts", aldus Chris Gan, tandarts in de praktijk Mijn Tandarts in Heemskerk. Voor hem is de drempel voor overleg laag, omdat hij deel uitmaakt van een groter geheel: Gezondheidscentrum Broekpolder. "Je hoeft alleen maar aan te kloppen." Maar het belangrijkste overleg is toch met andere mondzorgprofessionals, onder wie de 'mondhygiënist nieuwe

stijl', zoals Gan het uitdrukt. "Die is heel goed opgeleid en weet veel over tandvleesproblemen en de mogelijke gevolgen daarvan elders in het lichaam." Gan merkt wel dat hij meer rekening is gaan houden met mogelijke complicaties van slechte mondgezondheid voor de algehele gezondheid: "Je besluit weleens een gebit te saneren waar je vroeger nog had gewacht."

Rendement

"Tandartsen maken nu echt een onlosmakelijk onderdeel uit van de eerste lijn", aldus Barnasconi. Als voorbeeld noemt hij het Verenigd Eerstelijns Overleg (VELO), dat goede zorg dicht in de buurt wil stimuleren. Het is een bundeling van krachten van huisartsen, fysiotherapeuten, verloskundigen, apothekers, psychologen, verpleegkundigen, thuiszorgorganisaties en dus ook tandartsen. "Barnasconi: "Een dergelijke samenwerking, waarbij je elkaars kennis en kunde respecteert en gebruikt, verhoogt het rendement van de zorg. Samen kun je de patiënt ook beter en eenvoudiger informeren over het belang van mondzorg voor de totale gezondheid."

Een nog betere vroegsignalering en preventie van ziekten als diabetes, hart- en vaatziekten en vroeggeboorte in de eerste lijn, met een duidelijke rol voor de tandarts, is volgens Barnasconi mogelijk en wenselijk. "Dit vraagt om investeringen, ook om het publiek voor te kunnen lichten. Maar uiteindelijk kan het 10 tot 20 procent besparingen opleveren. Ik wil dat best eens met VWS uitrekenen."